

EMILIA PAVEL

Măștile populare românești

Petru Caraman referindu-se la miturile sărbătorilor de iarnă, susține: “Crăciunul relevă numeroase reminiscențe folclorice, de ordin mitologic, deoarece este sinteza tuturor solemnităților, cutumelor, superstițiilor și riturilor ciclului păgân al sărbătorilor de iarnă, consacrate soarelui și totodată cultului morților. La rândul său, carnavalul cu măști relevă numeroase reminiscențe folclorice de ordin greco – trac, consacrate lui Dionysos și celebrărilor lui însoțite de acoliți mascați.”¹

Măștile de Anul Nou sunt simboluri arhaice în mitologia românească. Ele ne amintesc de mitul cosmogonic, al înnoirii periodice a lumii. Civilizațiile agricole au elaborat o religie cosmică, în care activitatea mito – religioasă este concentrată în jurul misterului central, înnoirea periodică a lumii. După Mircea Eliade, ” la fiecare An Nou reîncepe creația, iar mitul cosmogonic este considerat modelul exemplar al oricărei creații. Mitul cosmogonic se constituie ca imago mundi, pentru al cărui adevăr înșăși existența stă mărturie.”²

Cosmogoniile arhaice se constituie într-un univers al miturilor. Orice mit este o cosmogonie în măsura în care povestește apariția unei noi situații cosmice sau a unui eveniment primordial. Ernest Cassirer, care dezvoltă o filosofie a formelor simbolice, descrie mitul ca formă a gândirii simbolice, arhaice, ce își asumă ideea de forță magică.³ Romulus Vulcănescu definește mitul drept un elaborat polivalent, polisemic și poliglosic al logicității gândirii mitice, (...) permanent actic în cultură, indiferent de nivelul stadial istoric al acestei gândiri.⁴ Cultul soarelui din perioada epocii bronzului a fost probabil generat de dezvoltarea economiei agricole, deoarece soarele este principalul creator al fertilității.⁵

Dacii și geții și-au făurit de-a lungul milenarei lor civilizații un sumum de obiceiuri, de tradiții și de ritualuri axate, la origine, pe soarele ce reînvie natura. Acestea se celebrau în tot cursul anului mai cu seamă primăvara și la începutul iernii, în Ajunul Anului Nou.⁶

Petru Ursache, parafrazându-l pe Mircea Eliade, susține că: universul mental al lumilor arhaice a ajuns până în zilele noastre, păstrat nu în chip dialectic în credințele explicite ale oamenilor, ci conservat în mituri, simboluri, obiceiuri care, oricâte degradări ar fi suferit, au încă sensurile originare transparente.⁷ Jocurile cu măști din Moldova, ce au loc cu prilejul Anului Nou, sunt obiceiuri arhaice, cu origini în îndepărtatele rituri agrare și pastorale, neolitice și traco – getice, rituri care au evoluat și s-au dezvoltat simultan cu riturile funerare și cultul morților – strămoși.

Constituite în alaiuri de capre, cerbi, țapi, berbeci, boi, struți, cocostârci, cai și urși și în sunetul tălângilor, al zurgălăilor, al fluierului și al tobelor, măștile străbat și acum satele în ajunul și în ziua de Anul Nou, amintind de serbările bacchice și dionysiace din antichitatea greco – romană, ca și în general de toate vechile serbări de pretutindeni legate de cultul fertilității și al fecundității.⁸

Jocurile cu măști se organizau în antichitate primăvara, când începeau muncile agricole, dar reforma calendarului roman din anul 46 î Hr. (din timpul lui Iulius Caesar) fixează data de 1 ianuarie pen-

¹Petru Caraman, *Substratul mitologic al sărbătorilor de iarnă la români și slavi*, Iași, 1931, p. 70

²Mircea Eliade, *Aspecte ale mitului*, București, 1978, p. 32, 40, 46

³Apud Traian D. Stănciulescu, *Miturile creației. Lecturi semiotice*; Iași, 1995, p.2

⁴Romulus Vulcănescu, *Mitologie română*, București, 1985, p. 31

⁵G. A. Tokarev, *Religia în istoria popoarelor lumii*, București, 1974, p. 62

⁶George Nițu, *Elemente mitologice în creația populară românească*, București, 1988, p. 83

⁷Petru Ursache, *Prolegomene la o estetică a folclorului*, București, 1980, p. 83

⁸Emilia Pavel, Obiceiuri agrare și culte funerare reflectate în jocurile cu măști din Moldova, în A. M. E. T., Cluj Napoca, 1997, p. 322

tru începutul anului în loc de 1 martie și de atunci are loc mutarea obiceiurilor de primăvară în plină iarnă.⁹

Vechimea, bogăția și spectaculozitatea măștilor de teatru tradițional din Moldova atestă existența pe aceste meleaguri a unor milenare obiceiuri, dar și continuitatea lor; totodată, măștile în sine constituie dovezile istoriei nescrise a unor obiceiuri străvechi. Criticul de artă francez Pierre Francastel, vorbind în general despre măști, afirma: “Măștile sunt arhivele unui popor care, ignorând scrisul, n-a putut să-și înregistreze istoria în biblioteci (...). Societatea măștilor rămâne cartea înțelepciunii popoarelor.”¹⁰

Referitor la aceste străvechi obiceiuri, Mircea Eliade susține că: “asemenea ceremonii sunt încă populare în balcani, în România mai ales, în timpul celor 12 zile, din Ajunul Crăciunului până la Bobotează. La origine, acestea erau ceremonii în legătură cu întoarcerea periodică a morților și comportau tot felul de măști animale, capră, urs... În continuare același autor adaugă: Avem destule probe ale moștenirii păgâne, adică geto – dacice și daco – romane la români. Este de ajuns să te gândești la cultul morților și la mitologia funerară, la riturile agrare, la obiceiurile sezoniere, la credințele magice etc., care, se știe, persistă abia schimbate de la o religie la alta, timp de milenii.”¹¹

Societățile neolitice cunoșteau cultul morților, căruia mai târziu i se adaugă idei noi. “Pământul în care sălășluiesc strămoșii este același cu cel din care în fiecare an apare în chip miraculos hrana întregii comunități: de aici ideea că spiritele morților contribuie la încolțirea semințelor.”¹² În credințele și obiceiurile românești ploile moșilor, care ajută recolta, încep în preajma Moșilor de vară, sâmbătă înainte de Rusalii. Această sâmbătă este una dintre cele mai mari sărbători de pomenire a morților, care persistă până astăzi în tradițiile poporului nostru. (Informator Maria Gh. Pavel, 87 de ani, 1981, Popești – Iași)

Vasile Pârvan susține că Rusaliile țăranilor noștri, sunt serbate astăzi ca acum 1900 de ani de către strămoșii noștri. Cuvântul *moși* de origine străveche, probabil traco – getică, s-a păstrat în vocabularul românesc. Sărbătoarea Rusaliilor se potrivea cu datinile și obiceiurile tracilor, care credeau în nemurirea sufletului și aveau un foarte elaborat cult al strămoșilor. Cei morți erau considerați apărători ai celor vii, de aceea li se aduceau prăznuiri și închinări.¹³

Morții considerați ca sămânță aflată în germinație în trupul unei divinități a pământului, cum era orice zeiță – mamă telurică, erau socotiți ei înșiși ca puteri nutritoare, germinatoare și crescătoare.¹⁴ Practicile magice în legătură cu prezența pe pământ a morților, în preajma Anului Nou, când au loc jocurile cu măști, se bizuiau, cum a subliniat Petru Caraman, pe credința că în noaptea de Crăciun se deschid mormintele și ies strigoii și duhurile morților în lume.(...) Sufletele morților umblă în tot timpul celor 12 zile de iarnă, noaptea.¹⁵ La Bobotează e vremea când libertatea lor încetează. Ele trebuie să reintre în sălașul lor subpământean. Cum însă nu vor s-o facă singure, apare obiceiul alungării duhurilor, care s-a întâlnit și în Valea Oltului și în zona Făgărașului, denumit “baterea tufei.”¹⁶ În Moldova, în zona Iașilor, distrugerea și aruncarea măștilor în seara de Anul Nou sunt similare cu această practică.

Cultul morților, ca și cultele agrare, există și la alte popoare de pe glob. La triburile indiene din California, cu ocazia Anului Nou, nemuritorii sunt prezenți pe pământ. Ritualul înnoirii anuale a lumii este cea mai importantă ceremonie mito – religioasă a acestor triburi.¹⁷

În Mexic și în Peru ceremonii cu măști erau legate de cultele funerare. Dansurile rituale se

⁹Traian Herseni, *Forme străvechi de cultură poporană românească. Studiu de paleoetnografie a cetelor de feciori din țara Oltului*, Cluj Napoca, 1977, p. 322

¹⁰Pierre Francastel, *Realitatea figurativă*, București, 1972, p. 146

¹¹Mircea Eliade, *De la Zamolxis la Genghis- Han*, București, 1980, p. 32, 79

¹²Gordon Childe, *Făurirea civilizației*, București, 1966, p. 113

¹³Mihai Pop, *Sărbători țărănești de primăvară cu substrat geto – dac*, în Magazin istoric, an XIV, nr. 3/166, martie, 1980, și în *Strămoșii poporului român*. Geto – dacii și epoca lor, București, 1980, p. 196 - 203

¹⁴Traian Herseni, *Op. Cit.*, p. 327

¹⁵Petru Caraman, *Op. Cit* p. 70 – 71

¹⁶Traian Herseni, *Op. Cit.*, p. 92

¹⁷Mircea Eliade, *Op. Cit.*, București, 1978, p. 4

executau după fluier și tobă,¹⁸ instrumente străvechi folosite și în jocurile cu măști la români. Cultele agrare și funerare sunt cunoscute de egipteni,¹⁹ de popoarele Africii.²⁰ Măștile sunt folosite pentru a aduce ploaia necesară recoltei. Ele apar în riturile funerare, ca și în alte ocazii, ca agenți ai fertilității agricole.²¹ Mircea Eliade susține că în sudul și în sud – estul Europei folclorul și practicile religioase ale populațiilor rurale mai înfățișau încă, la sfârșitul celui de al XIX – lea veac, figuri, mituri, ritualuri din cea mai îndepărtată antichitate, ba chiar din preistorie.²²

Imagini ale măștilor de Anul Nou (capră, urs, bou) s-au găsit pe placa de ceramică ornamentală din interior din secolul al XVI – lea, descoperită la Iași în 1961, și care în prezent se află în Muzeul de Istorie a Moldovei din Iași.²³ Jocurile cu măști sunt descrise în multe izvoare din secolele XVII – XVIII. În anul 1656, ambasadorul suedez Welling, cu ocazia vizitei făcute la Iași, descrie obiceiul caprei: În joc (...) figura o capră, în care era vârat un om și pe care o juca un băiat. Sfârșind jocul, băiatul trăgea cu o săgeată în capră și astfel hora se sfârșea, iar băiatul căpăta un bacșiș. Se înfățișa deci primitiv o scenă de vânătoare.²⁴

În secolul al XVIII – lea, Del Chiaro amintește de obiceiurile populare de Anul Nou și despre jocul de Crăciun al Cloanței și al Uncheșului: “Ea cu un plisc ca de pasăre, iar el cu o mare barbă falsă și care spuneau fel de fel de necuviințe.”²⁵ În Descrierea Moldovei, Dimitrie Cantemir cansacră jocului un paragraf semnificativ.²⁶ Pe timpul lui Dimitrie Cantemir, jocul era simplu format din două personaje – turca și moșul de turcă. Jocul Turca și Moșul de turcă din Moldova, sau Brezaia și Moșul Brezii în Muntenia, au un caracter străvechi, aparținând datinilor și spectacolelor comune pentru întreg sud – estul Europei.

În studiul etnografic al lui Tudor Pamfile, ca și în alte monografii recente, este descris întregul alai al caprei,²⁷ cu măștile apărute de-a lungul evoluției jocului. În Moldova, pregătirea jocurilor tradiționale cu măști²⁸ începe la Lăsata Secului, la începutul postului, când tinerii tocmeșc lăutari să le cânte la sărbători și în seara de Andrii (29/30 noiembrie), când are loc conform tradiției, păzitul usturoiului.

Referitor la acest obicei, Petru Caraman afirmă: Usturoiul și în antichitate avea același rol, ca și azi, de a îndepărta de locuința omului duhurile rele care, la sărbătorile închinat morților păraseau lumea subpământeană, mormintele toate deschizându-se și deveneau foarte îndrăznețe. Superstiția antică își închipuia că poate opri spiritele morților, nocive, prin ajutorul usturoiului, întocmai ca și la români până astăzi, în noaptea Sfântului Andrei.²⁹ Ovidiu Bârlea este de părere că în această perioadă morții participau nu numai sufletește, ci chiar gustau din ofrandele festive, cel mai adesea din vase așezate anume pentru ei, deci înfruptându-se din aceleași lucruri ca și cei vii. Urme ale acestei concepții străvechi pot fi surprinse într-o seamă de practici legate de moșii de Crăciun ca și de unele detalii ale colindatului.³⁰ T.T. Burada arăta la începutul secolului trecut că obiceiurile de Anul Nou din Moldova și din Transilvania sunt identice: Cantemir descrie turca din Moldova pe la începutul secolului trecut (al XVIII – n.n.) și eu cunosc turca actuală din Transilvania, anume, pe cea din Țara Oltului, ambele sunt identice.³¹

¹⁸Donald Cordru, *Mexican Masks*, Fort Warth, 1973, p. 2 – 3

¹⁹*Image and Identity. The Role of the Mask in Various Cultures*, Los Angeles, 1972, p. 9, 25

²⁰Franco Monti, Paul Hamlyn, *African Masks*, London - New York, Sidney – Toronto, 1966, fig. 14, p. 14

²¹*Image and identity...* p. 9

²²Mircea Eliade, *Op. Cit.*, p. 160

²³Muzeul de Istorie a Moldovei, Cahlă, nr. Inv. 1767

²⁴Nicolae Iorga, *Istoria românilor prin călători*, tom. I, București, 1928, p. 368

²⁵Ibidem, tom. II, București, 1928, p. 114

²⁶Dimitrie Cantemir, *Descrierea Moldovei*, București, 1963, p. 243

²⁷Tudor Pamfile, *Sărbătorile la români, Crăciunul*. Studiu etnografic, București, 1914, p. 185)

²⁸Emilia Pavel, *Măști populare moldovenești*, Iași, 1972, passim; eadem, *Măști de teatru tradițional din zona Iașilor în ultimele decenii*, în S.C.I.A., seria Teatru, muzică, cinematografie, tom. XXXI, 1984, p. 79 – 82; eadem, *Jeux a masques en Moldavie, iași*, 1998, passim)

²⁹Petru Caraman, *Op. Cit.*, p. 59

³⁰Ovidiu Bârlea, *Folclorul românesc*, vol. I, București, 1981, p. 270

³¹T. Th. Burada, *Op. Cit.*, p. 59

În Moldova, zona Iașilor, alaiul caprei este constituit din tineri care au ieșit la joc și care se bucură de încrederea sătenilor. Aceeași tineri care în seara de Andrii, au păzit usturoiul merg de Anul Nou cu capra.

Alaiul caprei constituie componenta principală a desfășurării carnavalurilor populare cu măști de Anul Nou. Ca variante ale străvechilor turca sau brezaia, măștile de capre, cerbi, țapi, berbeci, boi, cocostârci, struți au aceeași semnificație. Asemănarea și unitatea lor se desprinde din joc, clănțanitul maxilarului inferior fiind un element obligatoriu la aceste măști, iar dacă măștile de capră, cerb, bou, struț reprezintă animale diferite, jocul le unește pe toate, ca și muzica instrumentele după care el se execută, fluierul și toba însoțind întotdeauna aceste spectacole.

Ideea morții și învierii este predominantă în spectacolul cu măști de Anul Nou, punctul culminant al locului fiind încetarea din viață a animalului, care este apoi descântat și reînviat. Vatra satului este scena pe care se desfășoară jocurile populare cu măști, spectatori fiind toți locuitorii din sat.

La împodobirea măștilor participă întreaga colectivitate. Sunt scoase la lumină diferite podoabe, panglici colorate, hurmuz, zgărđițe de mărgele, flori de lămâiță, busuioc, năframe, bârnețe, brâie, barize, ca și alte piese de port popular tradițional care se păstrează în lăzi pentru astfel de ocazii. De asemenea, sunt oferite celor care solicită bucăți de blană, lână, cânepă, pene, cârpe, pentru confecționarea măștilor sau haine uzate pentru costumație. Cu acest prilej ies la iveală tălângile, clopoței, zurgălăii și curelele din piele cu nasturi metalici pe care mascații le poartă de Anul Nou. Acest fenomen, al participării colective la îmbrăcatul cetelor de feciori la împodobitul măștilor, s-a întâlnit și în Țara Oltului, după descrierile lui T.T. Burada și T. Herseni.

În Podișul Central Moldovenesc, zona Iașilor, zgomotul asurzitor al tobelor bătute cu insistență în timpul nopții, începând de la Andrii, dar mai ales în Ajunul și în ziua de Anul Nou, când i se adaugă cel al tălângilor, zurgălăilor, fluierelor, aveau în vechime rostul de a ține departe de casa omului spiritele rele.

Carnavalul cu măști începe în Ajunul Anului Nou, când are loc întâlnirea, în centrul satului, a tuturor formațiilor și primul spectacol. La aceste întâlniri au loc întreceri între cetele de mascați. În satul Popești – Iași, moșnegii de la fiecare capră sunt apărătorii și ei au cel mai important rol în joc. Despre ceata învinsă vorbește tot satul, iar moșnegilor nu le mai rămâne decât să încerce să se răzbune. Moșnegii de la capră reprezintă pe strămoșii care s-au întors să petreacă în sat; ei au același rol ca Anul vechi din jocul dramatic al Jienilor și moșul de la priveghi. Moșnegii din străvechiul ritual de înmormântare păgân, imagini evoluat din ritul morților strămoși, devin figuri centrale în jocurile tradiționale cu măști. În afară de moșnegi, nelipsite din alaiul caprei sunt babele, apoi personaje care reprezintă meșteșuguri sătești sau anumite profesii, precum căldărarii, fierarii, negustorii, doctorii, militarii.

Capra era jucată de un tânăr care, în ritmul tobelor și al fluierului, imită salturile animalului. Personajul care însoțește capra este ciobanul; el joacă și strigă: “Ța, ța, ța, căpriță ța / De la munte te-am adus / Cu beteală și hurmuz.... “ Irozii, în număr de 10 – 15, bat tobele după cântecul fluierului. *Fetele*, la capră, sunt doi tineri frumoși, îmbrăcați în haine femeiești; fetele și femeile din sat sunt excluse de la aceste jocuri. Alaiul caprei este condus de arnăut. De acesta ascultă toți participanții. “Așa cum ascultă compania de căpitan, așa ascultă tineretul de la capră de arnăut.”³² Arnăuții au același rol pe care îl are birăul în organizarea cetelor de feciori din Țara Oltului.

Referitor la întrecerile ce au loc în formațiile de măști, T. T. Burada, care descrie măștile din Porcești – Țara Oltului, susține că unde sunt două turce, fiecare începe de la un cap de sat și când se întâlnesc se întrec jucătorii; turcașul învingător primește o coroană de iederă pe care ca semn de distincție, o poartă între coarne, cât țin sărbătorile.³³

Turca, în Transilvania, se joacă începând din Ajunul Crăciunului până în Ajunul Crăciunului cel mic, înțelegându-se prin Crăciunul cel mic Anul Nou.

Urătura sau Plugușorul este un străvechi obicei. Arnăutul care urează evocă epopeea muncii agrare, începând cu aratul, semănatul, seceratul, treieratul, măcinatul și făcutul colacilor. În dimineața

³²Inf. *Ion Pricop*, 74 de ani, 1965, Popești – Iași

³³T. T. Burada, *Op. Cit.*, p. 61 – 62

de Anul Nou, arnăutul seamănă și, aruncând boabe de grâu, repetă versurile: “Ca merii, ca perii / În mijlocul verii / Ca toamna cea bogată / Toată lumea-mbelșugată...”

Aruncatul boabelor de grâu, ca simbol al belșugului, al străvechiului cult al grâului, al vegetației, se folosește și în obiceiurile legate de ciclul vieții. La nuntă, de exemplu, se aruncă cu boabe de grâu în prag, când vine mirele să ia mireasa sau când scot danțul din casă, înainte de plecarea la cununie. Colacii se folosesc de asemenea la naștere, nuntă și înmormântare. Primul colac pe care gospodina îl face de Anul Nou se păstrează la icoană până primăvara. Din acest colac mănâncă boii înainte de a trage prima brazdă, primăvara, după ce mai întâi au fost tămâiați. (Bivolari – Iași). Prima turtă pe care femeia o face în Ajunul Crăciunului (se numește Crăciun) se păstrează ca să i se dea vacii când are vițel. În timp ce capra cu ciobanul joacă, celelalte măști umane execută fiecare rolul în același ritm. Arnăuții cu fetele dansează hora specifică satului după cântecul fluierului și bătaia tobelor. La sfârșitul jocului, arnăutul, ca reprezentant al formației, primește un colac frumos.

Măștile animale, ca și cele umane, constituie un important capital al culturii noastre populare. Masca este un obiect ritual, dar, încă din antichitate, ea devine și obiect de recuzită, un element al spectacolului.³⁴ Inscripția găsită în apropiere de Zlatna, la Petroșani, “Libero patri et libere Herclianis

Jocul de căiuți din Moldova, Sighetul Marmăției, 2006, foto: Felician Săteanu

et cervalus.” (CIL, III/1303) ne amintește de existența unor divinități autohtone dacice, în legătură cu cultul lui Liber și al Dianei, care ar oglindi supraviețuirea tradițiilor populațiilor locale.³⁵

După etnograful polonez Tadeusz Seweryn, măștile de Anul Nou simbolizează fertilitatea pământului și abundența recoltelor. El descrie masca de bou (turon) de capră (koza), și de urs; semnificative sunt versurile: Unde turon sau koza trece / Grâul va crește...³⁶

Măștile animale și umane de Anul Nou se întâlnesc și în sud – estul Europei.

³⁴Mihai Pop, *Măștile de lemn din Bârsești – Topești – Vrancea*, în *Revue de folclor*, nr. 1, an III, București, 1958, p. 8

³⁵Silviu Sanie, *Civilizația romană la est de Carpați și romanitatea pe teritoriul Moldovei*, sec. II, î. Hr., Iași, 1981, p. 202 – 204

³⁶Tadeusz Seweryn, *Les problemes de l'exposition des costumes populaires*, în *Ethnographica*, I. Brno, 1959, p. 190 – 191, fig. 92, 93, 95, 99

În era creștină, aceste culte păgâne au rămas destul de puternice. În secolul al VII – lea, episcopul de Canterbury decreta că orice persoană care se va deghiza în cerb sau taur la calendele din ianuarie, adică se va travesti în animal, va suferi o interdicție de trei ani, deoarece această practică este demonică.³⁷ Este cunoscut și cultul taurin cretan, ale cărui reminiscențe supraviețuiesc în Corridas, serbări tradiționale în Spania contemporană.³⁸ În Asia ca și în Africa, jocurile cu măști sunt practicate în special cu ocazia sărbătorilor fertilității. În Japonia, serbările cu boul ritual care ia parte la ceremonia plantării orezului sau dansul animalier cu opt cerbi executat la templul Schintoique sunt cunoscute și în prezent.³⁹ Izvoarele folclorice se referă la taur, capră sau porc ca fiind animale care reflectă atât cultul fecundității cât și cultul strănerii recoltei.⁴⁰

În Dacia intercarpatică, Dionysos – Bacchus este cunoscut sub numele de Liber și Libera, iar ca simboluri dionysiace, vița de vie este frecventă pe tot felul de monumente funerare. Cultul lui Liber Pater, zeu de veche origine italică, asimilat cu divinitatea greacă Dionysos, adoptată de romani sub numele de Bacchus, a cunoscut, așa cum atestă inscripțiile, dar mai ales reprezentările plastice de toate categoriile, o popularitate neegalată de alte divinități.⁴¹

Cultul taurin cretan a avut la originea sa o mulțime de practici și obiecte de cult.⁴² Cele mai mărețe realizări artistice din lumea antică emană din această insulă, așa cum s-au păstrat pe cupele de aur de la Vaphio (Peloponez), unice ca operă de artă.⁴³

În concluzie, menționăm că în mitologia românească jocurile cu măști populare din Moldova sunt dovezi concludente ale existenței cultului fertilității și cultului morților – strămoși la traco – geți și daci. Teodor T. Burada susține că obiceiurile au urme în foarte îndepărtata mitologie tracică, iar boul și taurul sunt animale sacre la geto – daci. Dumitru Berciu evidențiază frecvența reprezentărilor zoomorfe: taur, cerb, urs, capră, cal și porc. Deducem, deci că, în cultele autohtone, aceste animale erau socotite sacre, figurări ale zeilor vegetației. Reprezentările acestor animale continuă să persiste în jocurile cu măști de Anul Nou ca urmare a unor străvechi culte și obiceiuri moștenite de la autohtoni. În jocurile cu măști animale, la români, predomină figurarea caprei, ursului, calului, cerbului, țapului, berbecului, boului, păsărilor, măști pe care, în cercetările noastre le-am întâlnit în Moldova.

New Year's folk masks form one of the most important themes presented in Petru Caraman Hall from the Ethnographical Museum in Iași.

We have been interested in the study of the folk masks even since the period of the museum organization, starting with 1851, so that on the occasion of its inauguration on February 16th 1958, within the theme Customs, the reed goat masks and the old man mask from Popești – Iași as well as the bear, the ox, the drum and the whistle – ancient musical instruments used in the folk mask plays – have been exhibited.

The work *Masks Plays – Iași Zone*, Iași, 1971, revealed the wealth and the variety of the New Year's folk masks plays from the Central Moldavian Plateau, Iași zone.

The folklore festivals organized almost every year at Iași intend to stimulate this type of theatrical folk art and the masks represent the present artistic creation, an opportunity for having fun on the occasion of the New Year's folk feasts.

The mask plays from Moldavia, which take place on the occasion of the New Year, are archaic

³⁷J. R. Conrad, *Le culte du taureau*, Paris, 1961, p. 180

³⁸*ibidem*, p. 143

³⁹J. M. Koder, H. Kitano, N. Origuchi, *Des danses populaires japonaises. Art populaire*, Paris, 1931, pl. 94, fig. 1; pl. 90, fig. 2; 185

⁴⁰Mircea Eliade, *Op. Cit.*, p.44

⁴¹Viorel Căpitanu, *Op. Cit.*, p. 147; Silviu Sanie, *Op. Cit.*, p. 202 – 204

⁴²J.R. Conrad, *Op. Cit.*, p. 148

⁴³*Ibidem*, p. 94 și 142

customs whose origins are to be found in the ancient Neolithic and Thraco – Getic agrarian and pastoral rites which evolved and developed at the same time as the funeral rites and the dead ancestors' cult.

Constituted as retinues of goats, stags, he – goats, rams, oxen, ostriches, storks, horses, accompanied by the animal bells, little bells and whistles sound, the masks wander through the vilages even nowadays on the New Year's Eve and on the New Year's Day, reminding the bacconic and dionysiac feasts from the Greco – Roman Antiquity as well as all the ancient celebration from all over the wold which are related to the fertility and fecundity cult.

In antiquity, the mask plays were constituted in spring time when the agricultural works began, but the reform of the Roman calendar from 46 B.C. (during Julius Caesar's reign) fixed the day of the 1st of March and it was then that the mutation of the spring customn in the middle of the winter took place.

During the Cristian era, these pagan cults remained quite strong. During the 7th century, the bishop of Canterbury decreed that any person who would disguise, in stag or ox for the January carols, that is who take an animal disguise, would suffer a 3 year interdiction as that practice is demonic.

Petru Caraman asseted that the magic practices related to the dead's presence on Earth on the occasion of the New Year, when the mask plays took place, were founded on the belief that during Christmas night the tombs opened and the ghosts and the dead's spirits went out in the wold... The dead's souls wander during all 12 winter days period, at night. On the 12th Night, their freedom ends. They must go back in their underground shelter. But as they do not want to leave this wold by themselves, the custom of ghosts banishing appeared and on the Olt Valley as well in Făgăraş zoneit is known as bush thrashing.

The dead's cult as well as the agrarian cults are to be found at other peoples on Earth, too. At the Californian tribes, in mexico and Peru, in North, Central and South America, in Egypt and Africa, the mask plays tahe palce on the occasion of the fertility celebration.

In the Romanian mytology the folk mask plays from Moldavia constitute conclusive proofs concerning the existence of the fertility cult and of the dead ancestor's cult at the Thraco – Getae and the Dacians. Teodor T. Burada, who studied these customs, asserted: The customs have origins in the ancient Thracic mytology and the auroch and the ox were sacred animals for the Geto – Dacians.